

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

klasa 1 LO

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

POZIOM WYMAGAŃ:

a) wymagania podstawowe:

- oceny: *dopuszczający, dostateczny*

b) wymagania ponadpodstawowe:

- oceny: *dobry, bardzo dobry*

I. GRAMATYKA

DEKLINACJE

1. Rzeczowniki i przymiotniki deklinacji I i II, III. Rzeczowniki deklinacji IV i V.

WYMAGANIA PODSTAWOWE.

dopuszczający:

- rozumie pojęcie deklinacji i wie, których części mowy dotyczy
- rozpoznaje rzeczowniki i przymiotniki deklinacji I, II, III oraz rzeczowników deklinacji IV – V na podstawie zapisu słownikowego
- tłumaczy łacińską terminologię dotyczącą rodzajów i liczb

dostateczny:

- rozpoznaje łacińskie przypadki; identyfikuje je z polskimi
- przytacza w języku polskim pytania do przypadków
- deklinuje przy pomocy tabeli gramatycznej części mowy odmieniające się wg ww. form gramatycznych

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- poprawnie tłumaczy proste zdania z jęz. łac. na jęz. pols. zawierające słownictwo deklinacji I - V
- uzupełnia zdania formami rzeczowników i przymiotników deklinacji I-V
- tłumaczy pojedyncze formy deklinacyjne
- określa przypadek i liczbę w. w. form

bardzo dobry:

- rozróżnia w zdaniu formy fleksyjne deklinacji I-V i potrafi przełożyć je na język polski przy użyciu słownika
- rozumie pochodzenie i znaczenie łacińskich nazw przypadków i ich związek z nazewnictwem w językach nowożytnych
- tłumaczy zdania polskie na łacinę z zastosowaniem ww. form

7. Zaimek osobowy i dzierżawczy.

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozpoznaje łacińskie zaimki osobowe i dzierżawcze; identyfikuje je z polskimi
- rozumie zasadę stosowania zaimków

dostateczny:

- tłumaczy formy fleksyjne zaimków przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik)
- przy użyciu tabeli gramatycznych odmienia przez przypadki zaimki osobowe i dzierżawcze

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy na język łac. proste zdania z formami fleksyjnymi zaimków

bardzo dobry:

- wykonuje różnorodne ćwiczenia dotyczące odmiany i tłumaczenia form zaimkowych
- stosuje w praktyce zasadę stosowania zaimków

8. Liczebniki główne i porządkowe od 1 do 3.

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- zapisuje liczby cyframi rzymskimi
- zna łacińską terminologię związaną z tematem

dostateczny:

- tłumaczy formy fleksyjne liczebników przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele)
- przy użyciu tabeli gramatycznych odmienia przez przypadki wskazane liczebniki

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy na język łac. proste zdania z formami fleksyjnymi wskazanych liczebników

bardzo dobry:

- wykonuje różnorodne ćwiczenia dotyczące odmiany i tłumaczenia form liczebnikowych

9. Stopniowanie przymiotników: *bonus, malus, magnus, parvus*

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- wskazuje w zdaniu formy stopnia wyższego i najwyższego ww. przymiotników
- tłumaczy z języka łacińskiego na polski terminologię gramatyczną związaną ze stopniowaniem

dostateczny:

- tłumaczy z języka łacińskiego na polski zdania z formami ww. przymiotników przy użyciu słownika łacińsko - polskiego

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy na język łac. proste zdania z formami w stopniu równym, wyższym i najwyższym ww. przymiotników

bardzo dobry:

- wykonuje różnorodne ćwiczenia gramatyczne i translacyjne związane z ww. zjawiskiem gramatycznym

KONIUGACJE

1. Indicativus, infinitivus, imperativus praesentis activi czasowników koniugacji I-IV oraz słowa posiłkowego *esse* i jego wybranych złożzeń.

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozumie łacińską terminologię gramatyczną związaną z odmianą czasowników (czasy, tryby, strony etc.)
- określa przynależność czasownika do koniugacji

dostateczny:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele) odmienia czasowniki kon. I-IV oraz słowo posiłkowe w trybie oznajmującym czasu teraźniejszego strony czynnej
- rozpoznaje w zdaniu i prawidłowo tłumaczy ww. formy
- tworzy tryb rozkazujący czasowników kon. I-IV

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy na język polski proste zdania z ww. formami czasownikowymi

bardzo dobry:

- wykonuje różnorodne ćwiczenia gramatyczne i translacyjne związane z ww. zjawiskiem gramatycznym

2. Indicativus praesentis passivi czasowników koniugacji I – IV.

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozumie łacińską terminologię gramatyczną związaną z tematem
- rozpoznaje w zdaniu stronę, w jakiej został podany czasownik

dostateczny:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele) odmienia czasowniki koniugacji I-IV w trybie oznajmującym czasu teraźniejszego strony biernej
- rozpoznaje w zdaniu i prawidłowo tłumaczy ww. formy

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy na język polski proste zdania z ww. formami czasownikowymi

bardzo dobry:

- wykonuje różnorodne ćwiczenia gramatyczne i translacyjne związane z ww. zjawiskiem gramatycznym

2. Indicativus perfecti activi czasowników koniugacji I-IV

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozumie łacińską terminologię gramatyczną związaną z tematem
- rozpoznaje w zdaniu formy czasownikowe w czasie *perfectum*

dostateczny:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele) odmienia czasowniki koniugacji I-IV w trybie oznajmującym czasu przeszłego dokonanego strony czynnej
- rozpoznaje w zdaniu i prawidłowo tłumaczy ww. formy

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy na język polski proste zdania z ww. formami czasownikowymi

bardzo dobry:

- wykonuje różnorodne ćwiczenia gramatyczne i translacyjne związane z ww. zjawiskiem gramatycznym

KONSTRUKCJE SKŁADNIOWE

1. Zdania z orzeczeniem imiennym:

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozumie terminologię gramatyczną związaną z tematem
- rozpoznaje w zdaniu ww. konstrukcję

dostateczny:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy na język polski zdania z ww. konstrukcją

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy z języka polskiego na język łaciński zdania z ww. konstrukcją

bardzo dobry:

- wykonuje różnorodne ćwiczenia gramatyczne i translacyjne na zdaniach z orzeczeniem imiennym

2. Struktura zdań twierdzących i przeczących w stronie czynnej i biernej

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozumie terminologię gramatyczną związaną z tematem
- wskazuje i określa stronę podanego zdania

dostateczny:

- zna technikę tłumaczenia zdań twierdzących i przeczących w stronie czynnej i biernej
- przy użyciu pomocy dydaktycznych (tabele, słownik) tłumaczy z języka polskiego na język łaciński ww. zdania

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- tłumaczy niezbyt skomplikowane zdania twierdzące i przeczące w stronie czynnej i biernej z języka łacińskiego na język polski

bardzo dobry:

- wykonuje różnorodne ćwiczenia gramatyczne i translacyjne dotyczące ww. struktur

II. KULTURA ANTYCZNA

1. Pochodzenie języka łacińskiego i jego rola w kulturze europejskiej.

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- zna historię powstawania języka łacińskiego
- wskazuje zasięg wpływów łaciny na inne języki
- dostrzega pokrewieństwa między słowami łacińskimi i ojczystymi

dostateczny:

- wykazuje związki łaciny z innymi dziedzinami nauki
- rozumie współczesne osiągnięcia naukowe, techniczne, kulturalne itp., jako wynik procesów zapoczątkowanych w antyku

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- wypowiada się na temat pojęcia indoeuropeistyki, jako dziedziny językoznawstwa
- wskazuje terytorialny zasięg języków romańskich w Europie w odniesieniu do granic Imperium Romanum

bardzo dobry:

- przedstawia zarys historii języka łacińskiego w aspekcie jego ewolucji w języki romańskie
- wymienia nazwy ważniejszych grup językowych w obrębie rodziny indoeuropejskiej (indyjska, irańska, grecka, italska, celtycka, germańska, bałtosłowiańska)
- potrafi przyporządkować do każdej z ww. grup językowych co najmniej po jednym (żywym lub martwym) języku

2. Mitologia starożytnych Greków (wybrane mity).

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- operuje podstawowymi pojęciami z zakresu mitologii starożytnych Greków
- zna etymologię wybranych terminów związanych z tematem

dostateczny:

- wykorzystuje wiedzę dotyczącą powyższego tematu na lekcjach języka polskiego, historii itp.
- prezentuje w dowolnie wybranej formie ustnej lub pisemnej własne stanowisko dotyczące wybranego mitu

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- wskazuje związki wierzeń starożytnych Greków z religią chrześcijańską
- zna zakres znaczeniowy wyrazu *religio*

bardzo dobry:

- omawia formy kultu wskazanych bogów
- podaje przykłady recepcji podanego mitu w kulturze poststarożytnej

3. Antyk w kulturze polskiej i europejskiej

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozumie i definiuje swą przynależność do wspólnoty i kultury europejskiej

dostateczny:

- wskazuje związki kultury antycznej z europejską na wybranych przykładach na przestrzeni wieków
- zna pojęcie tekstu źródłowego

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- dostrzega w otaczającym świecie językowe i kulturowe związki z antykiem i omawia je
- wymienia czym zajmują się badacze antyku i jego recepcji o następujących specjalizacjach: filolog klasyczny, archeolog, papirolog, epigrafik, numizmatyk

bardzo dobry:

- referuje doniosłość starożytnych odkryć naukowych dla kultury śródziemnomorskiej

4. Rzym – miasto, dzięki któremu przetrwał antyk

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- opowiada mit o założeniu Rzymu
- podaje przekazywaną przez tradycję datę założenia Rzymu
- posiada podstawową wiedzę o ciągłości urbanistycznej Rzymu – od starożytności poprzez średniowiecze, renesans po barok

dostateczny:

- dostrzega znaczenie Rzymu w różnych epokach jako politycznej, kulturalnej i duchowej stolicy świata Zachodniego

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- rozumie Rzym z jego substancją zabytkową jako swoisty przetrwalnik antyku i jego tradycji w sztukach wizualnych i architekturze
- definiuje określenie *Roma aeterna* (Wieczny Rzym/Wieczne Miasto) oraz uzasadnia jego słusność

bardzo dobry:

- z wykorzystaniem narzędzi i zasobów cyfrowych wypowiada się w dowolnej formie na temat najświetniejszych zabytków oraz arcydzieł sztuki Rzymu starożytnego i nowożytnego
- omawia na wybranych przykładach swą przynależność do kultury europejskiej

5. Demokracja ateńska: ideał i praktyka

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozumie znaczenie pojęć: *polis*, demokracja, demagog, retoryka

dostateczny:

- posługuje się ww. pojęciami
- zna mowę pogrzebową Peryklesa z drugiej księgi *Wojny peloponeskiej* Tukidydesa oraz fragmenty *Obrony Sokratesa* Platona (17a–24b),

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- wypowiada się nt. historycznego kontekstu obu ww. tekstów
- dokonuje analizy ww. tekstów

bardzo dobry:

- referuje w formie ustnej lub pisemnej ideał demokracji i różnice pomiędzy demokracją ateńską i współczesną

6. Ciało w kulturze grecko-rzymskiej

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- zna elementy wychowania greckiego nastawione na rozwój kultury fizycznej
- definiuje termin *kalokagathia*
- wymienia podstawowe starogreckie dyscypliny sportowe

dostateczny:

- omawia rolę igrzysk, w szczególności igrzysk olimpijskich
- podaje znaczenie pojęć: terminy, *gymnasion*, palestra, stadion, cyrk, sympozjon

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- posiada podstawową wiedzę o rzymskich obrządkach pogrzebowych
- wymienia i omawia następujące formy zabytków sepulkralnych: stela, urna, sarkofag

bardzo dobry

- omawia starożytny sposoby pielęgnowania zdrowia i urody (terminy)
- w formie ustnej lub pisemnej wypowiada się nt. zdrowia, jako wartości dla jednostki i całego społeczeństwa

7. Klasyczny system wartości estetycznych w sztuce i architekturze

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- definiuje pojęcia: *mimesis*, *symmetria*, kanon, złota proporcja, harmonia

dostateczny:

- na wybranych przez siebie przykładach omawia ideał piękna w rzeźbie greckiej

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- wskazuje na antyczny rodowód zjawisk artystycznych, takich jak: pomnik komemoratywny i realistyczny portret, łuk triumfalny, kolumna honoryfikacyjna, statua, pomnik konny, popiersie

bardzo dobry:

- wypowiada się nt. związku estetyki z refleksją filozoficzną w tradycji europejskiej

8. Rzymskie wzorce osobowe (*exempla*), pamięć historyczna i kult przodków

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- podaje znaczenie pojęć: *virtus*, *gloria maiorum*, *mores maiorum*, *homo novus*, polityka historyczna, propaganda historyczna

dostateczny:

- przy użyciu narzędzi cyfrowych interpretuje rzymskie wzorce osobowe (np. Marek Kurcjusz, Mucjusz Scewola, Koriolan, Cyncynat, Kornelia)

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- rozpoznaje wartości (cnoty) przekazywane w historiach egzemplarnych i rozumie ich społeczne znaczenie
- wskazuje ich charakter formatywny i wspólnototwórczy (np. dbałość o dobro wspólne, odwaga, mądrość, prawość, umiar, honor, przedkładanie interesu ojczyzny nad interes własny)
- omawia znaczenie tych wartości w kulturze europejskiej

bardzo dobry:

- wskazuje bliskie jego wrażliwości nowożytne i współczesne egzemplaria

9. Od Kościoła pierwszych chrześcijan do rzymskiego Kościoła papieży

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- podaje znaczenie pojęć: herezja, polemika, sobór, *logos*

dostateczny:

- omawia rolę św. Pawła w nadaniu chrześcijaństwu wymiaru uniwersalnego (na podstawie Gal 2,11–14)

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- omawia wpływ filozofii greckiej na rozwój doktryny chrześcijańskiej

bardzo dobry:

- referuje wydarzenia polityczne związane z przełomem konstantyńskim i początkami papiestwa w V i VI w.

10. Cywilizacja imperium rzymskiego i jej znaczenie dla kształtu i rozwoju świata zachodniego

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- posiada podstawową wiedzę o cywilizacyjnych osiągnięciach starożytnych Rzymian
- ma świadomość, że fundamentem rozwoju cywilizacyjnego krajów Europy zachodniej jest cywilizacja rzymska

dostateczny:

- określa zasięg imperium rzymskiego za panowania Trajana
- podaje przykłady współczesnych europejskich miast, będących pierwotnie rzymskimi koloniami i obozami wojskowymi

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- wypowiada się nt. kodyfikacji prawa sporządzonej przez starożytnych Rzymian

bardzo dobry:

- definiuje pojęcia: *domus*, *insula*, *hypocaustum*, kamień milowy, *limes*, bazylika (rzymska i chrześcijańska), *ius*, *lex*, kodyfikacja justyniańska

11. Rzymska forma Rzeczypospolitej Obojga Narodów

WYMAGANIA PODSTAWOWE

dopuszczający:

- rozumie znaczenie pojęcia ustroj mieszany i wskazuje na analogie ustrojowe między państwem rzymskim a Rzeczpospolitą Obojga Narodów

dostateczny:

- definiuje pojęcie *makaronizmu* i podaje adekwatne przykłady
- rozumie znaczenie oparte na tradycji antycznej wykształcenia elit Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- zna termin sarmatyzm i rozumie go jako próbę zakorzenienia narodu i kultury polskiej w tradycji antycznej

WYMAGANIA PONADPODSTAWOWE

dobry:

- wymienia autorów polskiej literatury, którzy wyłącznie lub w części pisali po łacinie: Gall Anonim, Wincenty Kadłubek, Jan Długosz, Mikołaj Kopernik, Jan Kochanowski, Andrzej Frycz Modrzewski, Jan Łaski młodszy, Maciej Sarbiewski

bardzo dobry:

- omawia oparte na tradycji antycznej wykształcenia elit Rzeczypospolitej Obojga Narodów
- zna parafrazę Cycerońskiej definicji republiki autorstwa Andrzeja Frycza Modrzewskiego